

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Obywatelskich

Al. Solidarności 77

00-090 Warszawa

Tel. 827 42 02

Fax. 827 64 53

Warszawa, 22 sierpnia 2000 r.

34810

RPO/335725/2000/III/AJ/LN

Pan Poseł
Jan LITYŃSKI
Przewodniczący Nadzwyczajnej Komisji
ds. Ubezpieczeń Społecznych
Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Przewodniczący,

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył do Trybunału Konstytucyjnego art. 186 ust 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.) w części, w jakiej pozbawia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem wymagającym stałej opieki osoby urodzone po dniu 31 grudnia 1948 r., które warunki do nabycia prawa do tego świadczenia spełniły do dnia 31 grudnia 1998 r.

W wyroku z dnia 4 stycznia 2000r Trybunał Konstytucyjny uznał niezgodność tego przepisu ustawy z art. 2 Konstytucji RP poprzez to, że narusza zasadę ochrony praw nabytych (Dz. U. Nr 2, poz. 26).

Zgodnie z tym rozstrzygnięciem osoby urodzone po dniu 31 grudnia 1948 r., które do dnia 31 grudnia 1998r. spełniały warunki do nabycia praw do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem specjalnej troski zachowały prawa do tego świadczenia. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego wszedł w życie z dniem ogłoszenia, czyli z dniem 17 stycznia 2000 r. (art. 190 ust 3 zd. 1 Konstytucji RP).

W związku natomiast z wprowadzeniem reformy systemu ubezpieczeń społecznych stosownie do art. 111 ust 3 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887 ze zm.) ubezpieczeni urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed 1 stycznia 1969 r., z wyjątkiem osób pobierających emeryturę, mogli na swój wniosek przystąpić - poprzez zawarcie umowy - do wybranego otwartego funduszu emerytalnego. Stosownie do ust 4 tego artykułu umowę o przystąpienie do otwartego funduszu emerytalnego można było podpisać jedynie do 31 grudnia 1999 r.

Wobec tego powstał problem możliwości skorzystania z wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem specjalnej troski przez osoby, które biorąc pod uwagę zamknięty termin przystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego, zawarły umowę z wybranym funduszem.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się w tej sprawie do Pełnomocnika Rządu do Spraw Reformy Systemu Zabezpieczenia Społecznego, a następnie po uzyskaniu negatywnej odpowiedzi do Prezesa Rady Ministrów z prośbą o rozważenie odpowiedniej nowelizacji ustawy.

Zarówno Pełnomocnik Rządu do Spraw Reformy Systemu Zabezpieczenia Społecznego, jak również Prezes Rady Ministrów uznali, iż rozwiązanie poruszonego problemu nie wymaga podejmowania działań legislacyjnych.

Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że zgodnie z przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z prawa do wcześniejszej emerytury mogą skorzystać wyłącznie te osoby, które nie przystąpiły do otwartego funduszu emerytalnego. Ustawa nie daje żadnych możliwości odmiennego traktowania osób urodzonych po 1948 r., którym orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego daje możliwość skorzystania z prawa do wcześniejszej emerytury.

Prezes Rady Ministrów, jak również Pełnomocnik Rządu do spraw Reformy Systemu Zabezpieczenia Społecznego wskazują, iż umowa z otwartym funduszem emerytalnym jest umową cywilnoprawną i stosuje się do niej, odnośnie możliwości uchylenia się od skutków prawnych złożonego oświadczenia woli, przepisy Kodeksu cywilnego. Osoby, które chcą się wycofać z umów podpisanych z funduszem emerytalnym muszą udowodnić, że wystąpiły przesłanki uprawniające do uchylenia się od skutków prawnych zawartej umowy. Ocena składanego oświadczenia osoby zainteresowanej rozwiązaniem takiej umowy należy do kompetencji funduszu. W przypadkach jednak, gdyby fundusz nie uznał, że umowa została zawarta w okolicznościach stanowiących podstawę wzruszenia czynności prawnej zgodnie z art. 90 ustawy z dnia 19 listopada 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz. U. Nr 139, poz. 934 ze zm.), zainteresowany może dochodzić

swoich roszczeń przed sądem ubezpieczeń społecznych właściwym dla swego miejsca zamieszkania.

Stanowisko wyłączające możliwość skorzystania z prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem specjalnej troski przez osoby, które przystąpiły do funduszu emerytalnego zdaje się pozostawać w sprzeczności z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego. W uzasadnieniu do wyroku Trybunał Konstytucyjny uznał za celowe zwrócić uwagę na konsekwencje jego wydania. Stwierdzenie niezgodności zaskarżonego przepisu z Konstytucją " oznacza, że wnioski o emeryturę zgłoszone po dniu 31 grudnia 1998 r. przez osoby urodzone po dniu 31 grudnia 1948 r., które po dniu 1 stycznia 1999 r. spełniały wszystkie warunki do nabycia prawa do emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem specjalnej troski, podlegają rozpatrzeniu na podstawie przepisów obowiązujących do dnia wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Ustawodawca może przy tym określić termin, po którym podjęcie decyzji o skorzystaniu z prawa do wcześniejszej emerytury nie będzie możliwe " ... (s. 24 uzasadnienie Trybunału Konstytucyjnego).

Należy w tym miejscu zauważyć, iż wskazana możliwość uchylenia się od skutków prawnych umowy z funduszem, pod warunkiem zaistnienia przesłanek wynikających z Kodeksu cywilnego (art. 82-88 Kc), wydaje się nie znajdować zastosowania w przedstawionej sprawie.

Jeżeli zatem obowiązujące przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, jak również ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nie stwarzają podstaw do korzystania z prawa do wcześniejszej emerytury osobom, które w dniu 1 stycznia 1999 r. spełniały wszystkie warunki do nabycia prawa do emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem specjalnej troski, a następnie - nie znając późniejszego rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego - przystąpiły do otwartego funduszu emerytalnego to należy dokonać, moim zdaniem, odpowiedniej nowelizacji tych ustaw.

Działając na podstawie art. 16 ust 2 pkt. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 1991r. Nr 109, poz. 471 ze zm.) uprzejmie proszę o rozważenie możliwości podjęcia z inicjatywy kierowanej przez Pana Przewodniczącego Sejmowej Komisji Nadzwyczajnej ds. Ubezpieczeń Społecznych odpowiedniej zmiany przepisów w tym względzie.

Z wyrazami szacunku

/-/ Prof. dr Andrzej Zoll